

Capitolul 4

RESPONSABILITATEA DE-A PROPOVĂDUI EVANGHELIA

Acest capitol conține câteva din ultimele cuvinte rostite sau scrise de apostolul Pavel. Cu siguranță, acestea sînt ultimele care au supraviețuit. Apostolul le scrie cu câteva săptămîni, poate chiar zile, înainte martirajului său. Conform unei tradiții demne de încredere, a fost decapitat pe Via Ostia. Aproape 30 de ani a lucrat fără răgaz, ca și apostol și evanghelist itinerant. Într-adevăr, după cum singur afirmă, a luptat lupta cea bună, și-a isprăvit alergarea și a păzit credința (v. 7). Acum își așteaptă răsplata, „cununa neprihănirii“ care îi este păstrată în ceruri (v. 8). Astfel, aceste cuvinte constituie testamentul lăsat de Pavel Bisericii. Și trădează o atmosferă de profundă solemnitate. E imposibil să le citești fără să fii adînc impresionat.

Prima parte a capitolului este, de fapt, o cerere impresionantă. „Te rog fierbinte înaintea lui Dumnezeu“, începe el. Verbul *diamartyromai* are valențe juridice și poate însemna „a depune mărturie sub jurămînt“ într-un tribunal sau „a conjura“ un martor să facă astfel. Este folosit în Noul Testament pentru „orice vestire solemnă și emfatică“ (MM). Rugămintea lui Pavel se adresează în prima instanță lui Timotei, delegatul său apostolic și reprezentantul său în Efes. Dar, în al doilea rînd, ea se adresează oricărui om chemat la o

lucrare pastorală sau evanghelistică, ba chiar tuturor creștinilor.

Îndemnul solemn al lui Pavel are trei aspecte ce trebuie studiate: natura lui (mai exact, ceea ce Pavel îi cere lui Timotei să facă), fundamentul lui (argumentul prin care Pavel își justifică pretenția) și un exemplu personal din viața lui Pavel, când era la Roma.

1. Natura îndemnului (v. 2)

propovăduiește Cuvîntul, stăruiește asupra lui la timp și ne la timp; muștră, ceartă, îndeamnă cu toată blîndețea și învățătura.

Omițînd pentru moment versetul 1 și trecînd direct la versetul 2, esența îndemnului se află în cele două cuvinte: „propovăduiește Cuvîntul”. Să observăm că mesajul pe care Timotei trebuie să-l transmită mai departe este numit „cuvînt”, este de spus. Mai mult, este *Cuvîntul*, Cuvîntul lui Dumnezeu rostit de către Dumnezeu Însuși. Și nu e nevoie ca Pavel să mai specifice acest lucru, deoarece Timotei știe deja că este vorba de corpusul doctrinar pe care l-a auzit de la apostol și pe care, la cererea lui Pavel, trebuie să-l transmită altora. Acest „Cuvînt” este identic cu „acel lucru bun” din capitolul 1 și este sinonim, în acest capitol, cu „învățătura sănătoasă” (v. 3), „adevărul” (v. 4) și „credința” (v. 7). Apostolul desemnează astfel Scripturile Vechiului Testament, care sînt suflul lui Dumnezeu și folositoare, pe care Timotei le cunoaște din copilărie, alături de învățătura apostolului pe care el „a urmărit-o”, „învățat-o” și în care „a crezut” (3:10, 14). Această sarcină îi revine Bisericii din fiecare epocă. N-avem dreptul să inventăm un alt mesaj, ci

trebuie să transmitem „Cuvîntul” rostit de Dumnezeu și încredințat Bisericii ca o datorie sfîntă.

Timotei trebuie să „propovăduiască” acest Cuvînt, să vestească ceea ce Dumnezeu a spus. Responsabilitatea lui nu constă doar în a auzi acest Cuvînt, a-l crede și a i se supune ascultător, nici numai în a-l păstra intact împotriva oricărei denaturări, nici doar în a suferi pentru el rămînînd în el; ci, acum, are responsabilitatea de a-l predica altora. Cuvîntul este vestea bună a mîntuirii pentru cei păcătoși. El trebuie s-o proclame asemeni unui crainic în piața publică (*kēryssō*, cf. *kēryx*, „vestitor” în 1:11). Este dator să-și înalțe vocea, purtînd acest mesaj fără frică sau părtinire, făcîndu-l cunoscut cu îndrăzneală.

Pavel continuă notînd patru trăsături ce trebuie să caracterizeze propovăduirea lui Timotei.

a. O propovăduire stăruitoare

Verbul *ephistēmi*, „stăruiește”, înseamnă la propriu „a sta alături” și astfel „a fi gata, a fi la îndemîină” (AG). Dar aici aduce mai puțin a vigilență și dorință de a face ceva, cît a insistență și urgență. „Nu pierde niciodată din vedere caracterul ei de urgență” (JBP). Negreșit, e inutil să predici pe un ton nepăsător sau indiferent. Orice predică autentică subliniază și importanța pe care o are mesajul predicat. Vestitorul creștin știe foarte bine că el are de-a face cu probleme majore, de viață și de moarte. El vestește starea jalnică a păcătoșului aflat sub osînda lui Dumnezeu, lucrarea lui Dumnezeu de mîntuire, realizată prin moartea și învierea lui Hristos și îndemnul stăruitor la pocăință și credință. Cum ar putea trata un astfel de subiect cu indiferență? „Indiferent ce faceți, scria Richard Baxter, lăsați-i pe oameni să vadă că le vorbiți cu toată

seriozitatea... Nu puteți zdrobi inimile oamenilor glumind mucalit cu ei, sau spunându-le o poveste dulceagă, ori încropind la repezeală o predică ieftină. Oamenii nu vor renunța de bunăvoie la tot ce au ei mai drag doar auzind îndemnul lînced al unuia care nu pare să creadă nici el ce spune sau îl interesează mai mult să se audă vorbind, indiferent ce-ar zice”¹.

O astfel de proclamare stăruitoare, adaugă Pavel, trebuie să continue „la timp și ne la timp”. ”Spune-o acasă și cu orice ocazie, avantajoasă sau neavantajoasă” (NEB). Acest îndemn nu trebuie luat drept scuză pentru pripeala lipsită de sensibilitate ce caracterizează uneori evanghelizarea, aducîndu-ne o proastă reputație. N-avem nici un drept să dăm buzna ireverențios în intimitatea altor oameni sau să le atingem fără menajamente punctul sensibil. Nu. Ocaziile la care se gîndește Pavel sînt, pesemne „binevenite sau nu” (JB), nu atît pentru ascultători cît pentru vorbitor. O variantă a traducerii NEB este: „fii la datorie în orice timp, favorabil sau nefavorabil”. Această variantă optează pentru sensul secundar al verbului *ephistēmi*, care se găsește în unele manuscrise. Se pare, așadar, că aici avem nu o justificare pentru impolitețe, ci un apel biblic împotriva trîndăviei.

b. O propovăduire relevantă

Crainicul ce vestește Cuvîntul trebuie să „mustre, certe și să îndemne”. Ni se sugerează trei moduri diferite de a propovădui. Pavel a afirmat deja că întotdeauna Cuvîntul lui Dumnezeu este „de folos” pentru îndeplinirea diferitelor lucrări (3:16). Cuvîntul vorbește multor oameni și în multe feluri. Predicatorul trebuie să le amintească oamenilor acest Cuvînt și să-l mînuiască cu dibăcie. El trebuie să „folosească argumentația, muștrarea și

îndemnul” (NEB), ceea ce constituie aproape o clasificare a celor trei tipuri de abordare: intelectual, moral și emoțional. Unii oameni sînt munciți de îndoieli și au nevoie de argumente pentru a se convinge. Alții au căzut în păcat și au nevoie de muștrare. Iar alții sînt bîntuiți de temeri și au nevoie de încurajare. Toate acestea, și mai multe chiar, le înfăptuiește Cuvîntul lui Dumnezeu. Sarcina noastră este să-l aplicăm într-un mod relevant.

c. O propovăduire cu blîndețe

Deși propovăduirea noastră trebuie să fie stăruitoare (pentru că ne dorim ca oamenii să răspundă neîntîrziat propovăduirii), trebuie să demonstrăm „blîndețe”. N-avem voie să recurgem la tehnici de manipulare, nici să-i forțăm pe oameni să ia o decizie în pripă. Responsabilitatea noastră este să fim credincioși în predicarea Cuvîntului; rezultatul predicării este responsabilitatea Duhului Sfînt, și ne putem permite să așteptăm răbdători ca El să lucreze. Trebuie să dăm dovadă de răbdare în întregul nostru mod de viață, căci „robul Domnului trebuie să fie blînd cu toți..., plin de îngăduință răbdătoare, să îndrepte cu blîndețe pe potrivnici” (2:24, 25). Oricît de sacră ne-ar fi misiunea și de presant mesajul, nu există nici o justificare pentru a-i trata pe oameni cu bruschețe sau nerăbdare.

d. O propovăduire înțeleaptă

Nu trebuie doar să predicăm Cuvîntul, ci și să oferim învățătură sau, mai mult, să-l predicăm „cu toată învățătura” (*kēryxon... en pasē... didachē*). C. H. Dodd a familiarizat întreaga biserică cu distincția făcută de el între *kērygma* și *didachē*, prima constînd în proclamarea lui Hristos la necredincioși, urmată de un îndemn insistent de a se pocăi, iar

¹ *The Reformed Pastor*, 1656, Epworth, ed. a II-a revizuită, 1950, p. 145.

a doua fiind învățătura morală dată celor convertiți. Distincția este folositoare și importantă. Totuși, așa cum s-a sugerat deja în comentariul textului 1:11, ea poate fi înțeleasă prea rigid. Acest verset arată cel puțin că *kērygma* noastră trebuie să conțină ea însăși multă *didachē*. Fie că predicăm pentru a forma convingeri, fie pentru a muștra ori a îndemna, predica noastră trebuie să fie o lucrare doctrinară.

Lucrarea pastorală creștină este, în esență, a-i învăța pe alții, ceea ce explică de ce candidaților la această lucrare li se cere atît o credință „ortodoxă”, cît și aptitudini de dascăl (ex. Ti. 1:9; 1 Tm. 3:2). Se face simțită o nevoie crescîndă, în special dacă procesul de urbanizare continuă și standardele de educație cresc, ca lucrătorii creștini să desfășoare în orașele supraaglomerate ale lumii în continuă dezvoltare o lucrare de predicare expozitivă a Bibliei, să „propovăduiască Cuvîntul... cu toată învățătura”. Tocmai acest lucru a făcut Pavel în Efes, așa cum prea bine știa Timotei. Timp de trei ani i-a învățat pe oameni „tot planul lui Dumnezeu” atît „înaintea norodului, [cît] și în case” (Fp. 20:20, 27; cf. 19:8-10). Timotei trebuia să facă acum același lucru.

Aceasta este sarcina pe care Pavel i-o trasează lui Timotei: el trebuie să predice Cuvîntul, și, de vreme ce vestește mesajul pe care Dumnezeu l-a dat oamenilor, el trebuie să fie stăruitor, să-l prezinte într-un mod relevant, să propovăduiască cu blîndețe și înțelepciune .

2. Fundamentul îndemnelui (v. 1, 3-8)

Te rog fierbinte, înaintea lui Dumnezeu și înaintea lui Hristos Isus, care are să judece viii și morții, și pentru arătarea și Împărăția Sa... Căci va veni vremea cînd

oamenii nu vor putea să sufere învățătura sănătoasă; ci îi vor gîdila urechile să audă lucruri plăcute, și își vor da învățători după poftele lor. Își vor întoarce urechea de la adevăr, și se vor îndrepta spre istorisiri închipuite. Dar tu fii treaz în toate lucrurile, rabdă suferințele, fă lucrul unui evanghelist, și împlinește-ți bine slujba. Căci eu sînt gata să fiu turnat ca o jertfă de băutură și clipa plecării mele este aproape. M-am luptat lupta cea bună, mi-am isprăvit alergarea, am păzit credința. De acum mă așteaptă cununa neprihănirii, pe care mi-o va da, în «ziua aceea», Domnul, Judecătorul cel drept. Și nu numai mie, ci și tuturor celor ce vor fi iubit venirea Lui.

S-a evidențiat deja în capitolele anterioare că Timotei avea o structură lăuntrică deosebită și că epoca în care a trăit și a lucrat a fost — eufemistic vorbind — nefavorabilă. Sufletul i-a fost cuprins de teamă citind solemnul îndemn al apostolului adresat lui de-a continua să predice Cuvîntul. A fost pesemne tentat să evite asumarea unei asemenea responsabilități. Astfel că Pavel îi transmite, alături de cerere, și încurajări. Îl invită pe Timotei să privească în trei direcții: în primul rînd la Isus Hristos, care va veni ca Judecător și Rege, în al doilea rînd, la scena vieții contemporane și în al treilea rînd, la el, Pavel, bătrînul întemnițat aflat înaintea martiriului.

a. Hristosul care vine (v. 1)

Pavel nu-și formulează rugămîntea în numele său sau în cel al autorității sale, ci „înaintea lui Dumnezeu și înaintea lui Hristos Isus”, fiind conștient de călăuzirea și aprobarea divină. Poate că cel mai puternic dintre îndemnurile la credincioșie se datorează convingerii sale că însărcinarea vine din partea lui

Dumnezeu. Dacă Timotei poate fi convins că el este slujitorul Dumnezeului Cel Preaînalt și un ambasador al lui Isus Hristos și că cererea pe care i-o adresează Pavel este, în fond, cererea pe care i-o face Dumnezeu, atunci nimic nu-l va putea abate de la îndeplinirea sarcinii sale.

Accentul principal al acestui prim verset nu este în primul rînd pe ideea prezenței lui Dumnezeu, cît pe venirea lui Isus Hristos. Este evident că Pavel continuă să creadă în revenirea personală a lui Hristos. A și scris despre acest lucru în epistolele sale anterioare, în special în cele adresate bisericii din Tesalonic. Deși e convins că va muri înainte ca acest eveniment să aibă loc, totuși, la sfîrșitul lucrării sale, continuă să privească spre el, să mai trăiască prin lumina lui și-i descrie pe creștini ca fiind cei „ce iubesc venirea Lui” (v. 8). Este convins că apariția (*epiphaneia*, cuvînt folosit în v. 1 și 8) lui Hristos va fi una vizibilă și că atunci „are să judece viii și morții”, pe de-o parte, și că „Și va desăvîrși „Împărăția”, pe de alta.

Aceste trei adevăruri – venirea Domnului, Judecata și Împărăția – ar trebui să fie și pentru noi o așteptare tot atît de clară și de sigură pe cît au fost pentru Pavel și Timotei. Aceste adevăruri exercită o puternică influență asupra lucrării noastre, deoarece și cei ce predică Cuvîntul și cei ce-l ascultă trebuie să-I dea socoteală lui Hristos cînd va veni.

b. Scena vieții contemporane (v. 3-5)

De remarcat cuvîntul „căci” sau „pentru că” (*gar*) care deschide acest paragraf. Pavel oferă un al doilea fundament pentru cererea sa. E vorba de un alt eveniment viitor (anterior totuși venirii lui Hristos), și anume venirea unor vremuri grele și întunecate. Deși se pare că apostolul anticipează înrăutățirea situației de viață, este de asemenea limpede din acest pasaj și

din cele scrise anterior că asemenea vremuri au și început pentru Timotei. Sfaturile lui Pavel sînt direct legate de situația existentă la vremea respectivă.

Prin ce se caracterizează aceste vremuri? O singură trăsătură este reliefată, și anume că oamenii nu suportă să audă Adevărul. Pavel exprimă ideea de două ori, și în formă negativă și în formă afirmativă: „oamenii nu vor putea să sufere învățătura sănătoasă, ci... își vor da învățători după poftele lor” (v. 3); „își vor întoarce urechea de la adevăr și se vor îndrepta spre istorisiri închipuite” (v. 4). Altfel spus, ei nu pot suporta adevărul și refuză să-l asculte. În schimb, își găsesc învățători ale căror fantezii speculative să îi minuneze. Totul pornește de la urechi, care (în grecește) sînt menționate de două ori. Ei suferă de o stare patologică ciudată numită „urechi nesătule” sau „setea irepresibilă după noutăți”¹. AG arată că expresia este o figură de stil care desemnează curiozitate lacomă ce „e mereu în căutare de știri interesante și picante”. Și „această «mîncărime» este stîrnită de mesajul noilor învățători. De fapt, acești oameni își astupă urechile să n-audă adevărul (cf. Fp. 7:57) și, în schimb, și le desfundă complet pentru a auzi spusele oricărui învățător care le cîntă în strună.

Să observăm că ceea ce ei resping este „învățătura sănătoasă” (v. 3) sau „adevărul” (v. 4), și ceea ce ei preferă sînt „poftele” (v. 3) și „închipuirile lor” (v. 4). Deci, substituie revelația lui Dumnezeu cu propria lor fantezie. Criteriul pe baza căruia își judecă învățătorii nu este (așa cum trebuie să fie) conformarea la Cuvîntul lui Dumnezeu, ci gusturile lor subiective. Mai rău, ei nu ascultă mai întîi, și apoi să aprecieze dacă lucrurile auzite sînt adevărate sau nu; dimpotrivă, ei se

¹ Ellicott, p. 160.

hotărăsc mai întâi ce vor să asculte, iar apoi își aleg învățătorii care vor fi siliți să se supună capriciilor lor.

Care trebuie să fie atitudinea lui Timotei față de această stare de lucruri? S-ar putea ghici că o asemenea situație disperată ar trebui să-l facă să tacă. Dacă oamenii nu suportă adevărul și nu-l ascultă, desigur, nu este cel mai înțelept lucru să stea liniștit? Dar Pavel ajunge la o concluzie total opusă. Pentru a treia oară folosește cele două cuvinte monosilabice: *su de*, „dar tu“ (v. 5; cf. 3:10, 14). Din nou îi spune lui Timotei să fie diferit de toți ceilalți. Nu trebuie să se lase dus de opiniile în vogă.

Urmează patru porunci pe un ton sacadat ce par anume gândite pentru a se adresa situației în care se află Timotei și felului de oameni cu care trebuie să lucreze.

1. Deoarece oamenii sînt nestatornici în gândire și comportament, Timotei trebuie să fie, mai presus de orice, „treaz“. Sensul de bază al verbului *nēphō* este „a fi sobru“, iar sensul secundar e „a nu fi sub influența vreunei stări de ebrietate, nici mentală, nici spirituală“, „a fi echilibrat, stăpîn pe sine“ (AG). Cînd oamenii sînt intoxicați cu istorisiri amețitoare și noutăți îmbătătoare, lucrătorii creștini trebuie să rămînă „calmi și raționali“ (NEB).

2. Chiar dacă oamenii nu vor asculta învățătura sănătoasă, Timotei trebuie să se străduiască să o prezinte, pregătindu-se în același timp „să sufere“ pentru proclamarea Adevărului fără a accepta vreun compromis. Ori de cîte ori credința biblică devine nepopulară, lucrătorii sînt tentați să minimalizeze orice elemente ofensatoare din proclamare.

3. Fiindcă oamenii ignoră cu desăvîrșire adevărul Evangheliei, Timotei trebuie să „facă lucrul unui evanghelist“. Nu e prea clar dacă textul se referă la o lucrare specială, așa

cum e cazul în alte pasaje din Noul Testament în care apare termenul (Fp. 21:8; Ef. 4:11) sau dacă se referă la orice persoană care predică Evanghelia și-L mărturisește pe Hristos. Oricare ar fi explicația, Pavel îi poruncește lui Timotei: „fă din predicarea Vestii Bune slujba vieții tale“ (JB). Vestea Bună trebuie nu doar apărută de orice distorsiune, ci și răspîndită pretutindeni.

4. Chiar dacă oamenii preferă pe acei învățătorii care le întrețin fantasmale, Timotei trebuie „să-și împlinească bine slujba“. Același verb a fost folosit cînd Pavel și Barnaba și-au încheiat slujba încredințată lor, în ce privea trimiterea de ajutoare la Ierusalim. Ei „și-au împlinit însărcinarea“, scrie Luca (Fp. 12:25). Timotei trebuie să persevereze pînă cînd datoria sa va fi dusă la bun sfîrșit.

Cele patru porunci, diferite ca formulare, transmit același mesaj. Acele vremuri grele, în care e dificil să câștigi pe cineva pentru Evanghelie, nu trebuie să-l descurajeze pe Timotei, nici să-l oprească din lucrarea sa, nici să-l determine să-și împodobească mesajul cu elemente pe placul auditoriului său, cu atît mai puțin să accepte să-l reducă complet la tăcere; ci, dimpotrivă, să-l îndemne să-l predice mai mult. La fel ar trebui să fie și pentru noi. Cu cît mai grele sînt vremurile și mai surzi oamenii, cu atît propovăduirea noastră trebuie să fie mai clară și convingătoare. Această idee este dezbătută de Calvin, care afirmă: „cu cît oamenii sînt mai hotărîți să disprețuiască învățătura lui Hristos, cu atît mai zeloși trebuie să fie lucrătorii evlavioși în a o afirma cu tărie, cu atît mai intense eforturile lor

de a o păstra curată și, mai mult chiar, cu atât mai serioși în strădaniile lor de a se opune atacurilor lui Satana¹.

c. Bătrînul apostol (v. 6-8)

Al treilea motiv, ce stă la baza îndemnului apostolului este martirajul său, tot un eveniment viitor, dar foarte apropiat. Legătura dintre acest paragraf și versetul 5 e evidentă, căci argumentația lui Pavel sună astfel: „Dar *tu*, Timotei, *tu* trebuie să-ți împlinești slujba, căci *eu* sînt pe pragul morții“. Este foarte important ca Timotei să-și continue și să-și împlinească lucrarea, deoarece slujba de-o viață a apostolului s-a împlinit și este pe cale de a se sfîrși. Așa cum Iosua i-a urmat lui Moise, Solomon lui David, Elisei lui Ilie, tot astfel trebuie acum Timotei să-i urmeze lui Pavel.

Pentru a-și descrie moartea apropiată, apostolul folosește două figuri de stil foarte plastice, legate de jertfe și de (probabil) navigație. „Eu sînt gata să fiu turnat ca o jertfă de băutură“. Sau „în curînd viața mea va fi pusă pe altar“, mai spune el, asemuindu-și viața cu o libație sau jertfă de băutură. Propriul martiriu îi apare a fi iminent, încît vorbește despre el ca și cînd ar fi și început. „Clipa plecării mele e aproape“, continuă el. „Plecarea“ (*analysis*) pare a fi un cuvînt îndeobște folosit pentru moarte, dar originea sa metaforică n-a fost complet dată uitării. Cuvîntul înseamnă și „eliberare“ și poate fi folosit fie pentru strîngerea unui cort (versiune preferată de Lock², deoarece în următorul verset se spune pe un ton ostășesc „am luptat lupta cea bună“), fie pentru „desfacerea lanțurilor“ (versiune menționată de Simpson)³, fie pentru dezlegarea unei bărci din odgoanele ei. Ultima imagine este cea mai pitorească.

¹ Calvin, p. 334.

² Lock, p. 111.

³ Simpson, p. 154.

Cele două imagini, luate din domenii diferite, își corespund¹ una alteia într-o anumită măsură, întrucît sfîrșitul vieții sale (turnat ca o jertfă de băutură) este începutul alteia (lansare la apă). Ancora este deja ridicată, frînghiile slobozite, iar barca, cu pînzele întinse, e aproape gata să navigheze spre un alt țarm. Înainte însă de a-și începe noua călătorie, apostolul își reconsideră lucrarea ce-a durat aproape 30 de ani, pe care și-o descrie, fără a se lăuda, prin trei expresii concise.

Prima este: „m-am luptat lupta cea bună“. Este corectă și traducerea „am alergat în cursa cea mare“ (NEB) căci *agōn* desemnează orice fel de competiție care implică efort, luptă, și cursă. Întrucît următoarea propoziție este o referire clară la cursa pe care a terminat-o, se pare că Pavel a combinat aici metaforele ostașului și ale sportivului (vezi și 2:3-5) sau cel puțin luptele și cursa de alergări.

„Mi-am isprăvit alergarea“, continuă el. Cu cîtiva ani înainte, vorbind cu prezbiterii (bătrînii) bisericii din Efes al căror lider este acum Timotei, Pavel își exprima dorința sa cea mai fierbinte astfel: „Dar eu nu țin numaidecît la viața mea“ și adaugă „ca și cum mi-ar fi scumpă, ci vreau numai să-mi sfîrșesc cu bucurie calea și slujba pe care am primit-o de la Domnul Isus...“ (Fp. 20:24). Acum poate să afirme că și-a atins ținta. Verbul și substantivul folosite aici sînt aceleași. „Ceea ce fusese un scop, era acum fapt împlinit“, comentează N.J.D. White². El a fost îndreptățit să folosească în cele trei expresii timpul trecut, așa cum a făcut și Isus în Odaia de Sus³, deoarece își vedea limpede sfîrșitul.

¹ E interesant faptul că Pavel a folosit ambele metafore în timpul întemnițării sale anterioare, în care, de asemenea, a avut de înfruntat eventualitatea morții (Fl. 2:17; 1:23).

² White, p. 178.

³ In. 17:4: „Am sfîrșit lucrarea pe care Mi-ai dat-o s-o fac“.

„Am păzit credința“ este cea de-a treia expresie folosită. Poate să însemne: „Mi-am păstrat intactă credința în Stăpînul Meu“¹. Dar ținînd cont de contextul epistolei, care accentuează puternic importanța păstrării tezaurului adevărului revelat, este mai probabil că Pavel își afirmă credincioșia sa față de această sarcină. „Am păstrat cu grijă, ca un paznic sau administrator, comoara Evangheliei ce mi-a fost încredințată“.

Deci munca apostolului, și într-o mai mică măsură cea a oricărui predicator sau învățător al Evangheliei, este descrisă ca fiind o luptă de cîștigat, o cursă de alergat și o comoară de păstrat. Fiecare cere muncă, sacrificiu, curaj chiar. În toate cele trei, Pavel a rămas credincios pînă la capăt.

Acum nu-i mai rămîne decît să primească premiul sau, cum zice el, „cununa [ori „ghirlanda”] neprihănirii“ pregătită pentru el și care îi va fi dată „în ziua aceea“. Deși lipsite de valoare în ele însele, fiind făcute din frunze de laur, nici măcar din aur sau argint, cununile cîștigate de cei biruitori la jocurile grecești erau foarte prețuite. „Oamenii din cîte o cetate mai mică din zilele acelea, scrie episcopul Handley Moule, smulgeau fiecare cîte o bucățică din zidul cetății pentru ca fiul localității, încoronat cu laurii cîștigați la jocurile istorice sau olimpice, să poată intra pe o poartă pe care n-a mai intrat nimeni înainte“². Cununa anticipată de Pavel este a „neprihănirii“ (*dikaiosynē*). Ne-am aștepta să însemne „îndreptățire“, dar se pare că aici are o conotație juridică ușor diferită și contrastează în mod deliberat cu sentința pe care și-o așteaptă zi de zi, rostită de un judecător uman într-un tribunal uman. Împăratul Nero îl poate declara vinovat și-l poate condamna la moarte, dar în curînd va

avea loc „o răsturnare extraordinară a verdictului lui Nero“¹, cînd „Domnul, Judecătorul cel Drept“ îl va declara pe Pavel neprihănit.

O reabilitare asemănătoare făcută tot de Hristos îi așteaptă pe „toți cei ce vor fi iubit venirea Lui“. Firește, nu e vorba de vreo doctrină a îndreptățirii prin fapte bune, căci nici nu mai e necesar să amintim convingerea fermă a lui Pavel că mîntuirea este darul fără plată al harului lui Dumnezeu „nu pentru faptele noastre, ci după hotărîrea Lui și... după harul [Lui]“ (1:9). Cununa neprihănirii e dăruită tuturor celor ce „au nădăjduit în venirea Lui“ (NEB), nu pentru că ar fi o atitudine meritorie, ci pentru că aceasta este o evidență clară a îndreptățirii. Necredinciosul, nefiind îndreptățit, este înfricoșat de venirea lui Hristos (dacă cel puțin crede în ea sau se gîndește la ea). Nefiind pregătit pentru ea, el se va da înapoi rușinat la venirea lui Hristos. Credinciosul însă, fiind îndreptățit, privește înainte, fără teamă, la venirea Domnului și dorește din toată inima ca evenimentul să aibă loc cît mai curînd. Fiind pregătit pentru el, va avea îndrăzneală cînd Hristos va veni (1 In. 2:28). Doar cei care, prin credință, s-au bucurat de prima venire a lui Hristos, așteaptă nerăbdători a doua Sa venire (cf. Ev. 9:28).

Acesta este așadar „bătrînul Pavel“, după cum s-a prezentat în Epistola către Filimon, cu vreo doi ani înainte (Fm. 9). A luptat lupta cea bună, a isprăvit alergarea și a păzit credința. Viața îi e pe punctul de a fi turnată ca o jertfă de băutură. Barca vieții sale e pe cale de-a naviga spre alt tărîm. Își așteaptă nerăbdător cununa. Acestea constituie al treilea îndemn adresat lui Timotei pentru a-l întări.

¹ Lock, p. 111.

² Moule, p. 145.

¹ Simpson, p. 157.

Dumnezeul nostru este Dumnezeul istoriei. „Dumnezeu Își duce la îndeplinire planul, așa cum un an urmează altui an.“ „Oamenii mor, dar Dumnezeu Își duce mai departe lucrarea.“ Torța Evangheliei e transmisă de fiecare generație celei ce o urmează. Când liderii unei generații mor, este cu atât mai urgent ca cei din următoarea generație să pășească înainte cu îndrăzneală pentru a le lua locul. Inima lui Timotei a fost adînc tulburată de îndemnul bătrînului luptător Pavel care îl condusese la Hristos. Cine te-a condus la Hristos? A îmbătrînit? Persoana care m-a condus pe mine la Hristos este acum un pensionar (dar cît de activ, totuși!). Nu ne putem bizui pentru totdeauna pe liderii generației precedente. Vine ziua în care trebuie să preluăm noi înșine frîiele conducerii. Acea zi a venit pentru Timotei. Cu timpul, ea va veni pentru fiecare din noi.

Prin urmare, în lumina venirii lui Hristos pentru a judeca lumea, pe fundalul dezgustului lumii contemporane față de Evanghelie și considerînd iminenta moarte a apostolului întemnițat, ultima însărcinare dată lui Timotei dobîndește o solemnitate iminentă: *Propovăduiește Cuvîntul!*

3. O ilustrare a îndemnului (v. 9-22)

Caută de vino curînd la mine. Căci Dima, din dragoste pentru lumea de acum m-a părăsit, și a plecat la Tesalonic. Crescens s-a dus în Galatia, Tit în Dalmația. Numai Luca este cu mine. Ia pe Marcu, și adu-l cu tine; căci el îmi este de folos pentru slujbă. Pe Tihic l-am trimis la Efes. Când vei veni, adu-mi mantaua, pe care am lăsat-o la Troa la Carp, și cărțile, mai ales pe cele de piele. Alexandru, căldărarul, mi-a făcut mult rău. Domnul îi va răsplăti după faptele lui. Păzește-te și tu de el,

pentru că este cu totul împotriva cuvintelor noastre. La întîiul meu răspuns de apărare, nimeni n-a fost cu mine, ci toți m-au părăsit. Să nu li se țină în socoteală lucrul acesta! Însă Domnul a stat lîngă mine, și m-a întărit, pentru ca propovăduirea să fie vestită pe deplin prin mine, și s-o audă toate Neamurile. Și am fost izbăvit din gura leului. Domnul mă va izbăvi de orice lucru rău, și mă va mîntui, ca să intru în Împărăția Lui cerească. A Lui să fie slava în vecii vecilor! Amin. Spune sănătate Priscilei și lui Acuila, și casei lui Onisifor. Erast a rămas în Corint, iar pe Trofim l-am lăsat bolnav în Milet. Caută de vino înainte de iarnă. Eubul și Pudens, Linus, Claudia și toți frații îți trimit sănătate. Domnul Isus Hristos să fie cu duhul tău! Harul să fie cu voi! Amin.

Pavel nu-l însărcinează pe Timotei cu misiunea apostolică de a predica Cuvîntul, în timp ce el însuși rămîne deoparte, în celula sa; îi dă un exemplu de propovăduire luat din propria sa viață, deoarece el însuși a predicat Cuvîntul, nu doar de-a lungul carierei sale de misionar, ci foarte recent, înaintea tribunalului de judecată din Roma.

Înainte de-a studia în amănunt această remarcabilă propovăduire, trebuie să luăm în considerare circumstanțele în care a avut loc.

De la acea grandioasă privire panoramică asupra trecutului („m-am luptat lupta cea bună...“) și de la acea anticipare încrezătoare a viitorului („de-acum mă așteaptă cununa...“), gîndul lui Pavel revine la prezent și la situația grea în care se află. Marele apostol Pavel este și el o făptură de carne și sînge, un om cu o natură și cu dorințe ca ale noastre. Deși și-a sîrșit

cursa și-și așteaptă cununa, continuă să fie o ființă umană, cu nevoi omenești obișnuite. El își descrie starea jalnică din închisoare și accentuează îndeosebi singurătatea în care se află.

Cîteva factori au contribuit la acutizarea sentimentului de singurătate: a fost părăsit de prieteni (v. 9-13); Alexandru căldărarul i s-a împotrivit (v. 14,15); la prima sa apărare, nu l-a ajutat nimeni (v. 16-18).

a. Am fost părăsit de prieteni (v. 9-13 și 19-21)

Este adevărat și că Pavel n-a fost complet părăsit de prieteni, lucru foarte evident dacă aruncăm o privire la sfîrșitul capitolului. Aici, Pavel își menționează mai întîi prietenii de peste mare (v. 19) și le trimite salutări. Priscila și Acuila, numiți de el „tovarășii mei de lucru în Isus Hristos” (Rm. 16:3) și la care a locuit în Corint (Fp. 18:2; 1 Cor. 16:19) sînt tot în Efes, după cum ni se spunea în Faptele Apostolilor (18:26). La fel și „casa lui Onisifor”, deși se pare că Onisifor trăiește departe de familia sa, în Roma (vezi comentariul nostru anterior, 1:16-18).

Pavel îi transmite vești lui Timotei despre doi prieteni comuni (v. 20). Despre Erast îi spune că „a rămas în Corint”. Poate că e vorba de același Erast care este „vistiernicul cetății” (în Rm. 16:23) și pe care Pavel l-a trimis împreună cu Timotei în Macedonia (Fp. 19:22). Știrea aceasta sugerează că l-a întovărășit pe Pavel, după a doua arestare a sa, pînă la Corint. Cealaltă știre îl privește pe Trofim, originar din Efes, tovarăș de lucru al lui Pavel, în cea de-a treia călătorie misionară, cel puțin în Grecia și Troa și în călătoria spre Ierusalim (Fp. 20:1-5; 21:29). Nu se cunosc circumstanțele în care Pavel a plecat, lăsîndu-l bolnav la Milet, portul de lîngă Efes.

În ultimele versete, apostolul menționează și cîteva creștini din Roma, care îi transmit lui Timotei salutul lor. Sînt menționați: Eubul, Pudens și Linus (poate că același Linus menționat de Irineu și de Eusebiu ca fiind primul episcop al Romei, după martiriul lui Petru și Pavel), o doamnă, Claudia, și apoi „toți frații”. Întrucît Pavel îi transmite lui Timotei urări de sănătate din partea acestor persoane, se prea poate că ele l-au vizitat în închisoare.

Totuși, apostolul se simte dureros de singur, abandonat de bisericile pe care le-a întemeiat și de oamenii pe care-i cunoaște și-i iubește. Mai dureros încă este faptul că un număr din cercul restrîns al tovarășilor săi de misiune l-au părăsit – din diverse motive – sau trăiesc departe de el. Ceea ce îi lipsește mai mult ca oricînd este părășia acestora. În versetele 10 și 12 menționează patru nume: Dima, Crescens, Tit și Tihic.

Dezertarea lui Dima este, evident, extrem de dureroasă pentru Pavel; acesta fusese unul dintre tovarășii apropiați de lucru. În Noul Testament, numele lui Dima mai apare de două ori, alături de cel al lui Luca (Cl. 4:14 și Fm. 24). Acum însă, în loc de a-și pune întreaga nădejde și dragoste în venirea Domnului (v. 8), a căzut de la credință „din dragoste pentru lumea de acum” (literal, „epocă”). Amănuntele sînt trecute sub tăcere. Poate are dreptate episcopul Moule să presupună că Dima „a fost paralizat de frică în acea vreme de teroare”¹. Ceilalți trei nu sînt dezaprobați pentru plecarea lor. Crescens, al cărui nume nu mai apare nicăieri altundeva în Noul Testament, „s-a dus în Galatia” (sau, poate, Galia), iar Tit, care trebuie să-și fi încheiat misiunea sa din Creta, a călătorit spre Dalmația pe coasta estică a Mării Adriatice. Nu cunoaștem motivul acestor deplasări. Despre Tihic însă Pavel spune: „L-am

¹ Moule, p. 150.

trimis la Efes“ (v. 12). Numit de două ori „frate preaiubit și lucrător credincios în Domnul“, fusese trimis în câteva misiuni de răspundere înainte, ducând scrisorile lui Pavel efesenilor, colosenilor și lui Tit (Ef. 6:21, 22; Cl. 4:7, 8; Ti. 3:12). Se pare că i s-a încredințat acum ultima scrisoare a lui Pavel, s-o ducă lui Timotei. Poate că Pavel dorește ca Tihic să-l înlocuiască pe Timotei în Efes în răstimpul în care acesta din urmă îl va vizita pe apostol la Roma.

Aceștia sînt cei patru tovarăși de lucru și prieteni intimi care-i lipsesc dureros de tare lui Pavel, deși, cu excepția lui Dima, absența lor este cerută de lucrarea Domnului. Pavel continuă: „Numai Luca e cu mine“ (v. 11). Este o mărturie tulburătoare despre devotamentul neprecupețit al tovarășului apostolului, „doctorul preaiubit“ (Cl. 4:14). Totuși, în afară de Luca (excepția fericită), Pavel, dintr-un motiv sau altul, e singur în închisoare și o resimte dureros. Dorește fierbinte trei lucruri, pe care le cere: în primul rînd, prieteni care să-i țină companie; în al doilea rînd, o manta să-i țină de cald; în al treilea rînd, cărți și pergamente care să-l țină ocupat.

În primul rînd, prietenii. Pavel îi poruncește lui Timotei: „Ia pe Marcu și adu-l cu tine“ (v. 11). În prima călătorie misionară, Marcu fusese un dezertor (Fp. 12:25; 13:13; 15:38, 39). Mai tîrziu însă a fost reabilitat (Cl. 4.10, Fm. 24; 1 Pt. 5:13), iar acum poate fi „de folos pentru slujbă“.

Dar, mai presus de orice, lui Pavel îi e dor de Timotei însuși. „Caută de vino curînd la mine“, îi scrie el (v. 9). „Caută de vino înainte de iarnă“ (v. 21). Dacă îi este dat să-l mai vadă vreodată pe Timotei și să se bucure de tovarășia acestuia, atunci Timotei trebuie să vină repede, pînă mai este în viață, în orice caz înainte de iarnă, cînd călătoria pe mare ar fi întreruptă. Astfel, îl îndeamnă insistent de două ori să facă tot

posibilul să vină la Roma. Să nu minimalizăm dorința afectuoasă a lui Pavel de a-l revedea pe Timotei. Apostolul care și-a investit întreaga nădejde și dragoste în venirea Domnului (v. 8), totuși tînjește să-l vadă pe Timotei venind la el. „Doresc să te văd“ scrie el la începutul epistolei, „ca să mă umplu de bucurie“ (1:4). Cele două năzuințe nu sînt incompatibile. Mai sînt și oameni foarte spirituali, care pretind că nu se simt niciodată singuri și că n-au nevoie de prieteni, deoarece tovarășia lui Hristos le este de ajuns. Dar prietenia între oameni este un dar lăsat rasei umane de Dumnezeu iubitor. Dumnezeu Însuși a spus la începuturi: „nu e bine ca omul să fie singur“ (Gn. 2:18). Oricît ar fi de minunate prezența zilnică a Domnului Isus și așteptarea revenirii Sale, totuși ele nu se vor a fi un substitut al prieteniei umane.

Hainele călduroase îi sînt tot atît de necesare lui Pavel ca și tovarășia prietenilor: „Cînd vei veni, adu-mi mantaua pe care am lăsat-o în Troa la Carp“ (v. 13). *Phailonēs* („manta“) era, pesemne, echivalentul cuvîntului latin *paenula*, „o haină purtată peste celelalte, din material greu, de formă circulară cu un orificiu la mijloc pentru cap“¹. Negreșit, anticipînd iarna (v. 21), Pavel s-a gîndit că-i va trebui o haină călduroasă. Dar cine era Carp și de ce i-a lăsat Pavel acestuia lucrurile sale personale, nu putem decît să presupunem. Episcopul Moule crede că în casa lui Carp din Troa a avut loc „memorabila Euharistie“ (vezi Fp. 20:1 și urm.) și tot acolo, cîțiva ani mai tîrziu, a fost arestat Pavel și luat de soldații romani, fără a mai avea timp să-și adune lucrurile².

A treia nevoie urgentă menționată de Pavel o constituie „cărțile, mai ales cele de piele“ (v. 13). Diferența dintre cele

¹ Guthrie, p. 173.

² Moule, p. 157 și urm.

două este că primele erau scrise pe papirus, iar celelalte pe pergament. Aceste suluri sau papirusuri erau, poate, materiale pentru scris sau corespondența apostolului ori niște documente oficiale, precum certificatul său de cetățean roman. Pergamentele erau, probabil, nefolosite (NEB, „caietele mele“). Dar se pare totuși că erau un anumit fel de cărți, ipoteza verosimilă fiind aceea că, pesemne, conțineau „versiunea grecească a Vechiului Testament pe care o avea Pavel, greu de transportat“¹ sau „niște copii oficiale ale cuvintelor Domnului sau povestiri timpurii ale vieții Lui“².

Acestea sînt așadar, cele trei nevoi conștiente ale lui Pavel. Mai tîrziu spune că, în timpul primei sale apărări, „Domnul a stat lîngă mine și m-a întărit“ (v. 17) și, neîndoios, s-a bucurat de tovărășia și tăria Domnului Isus și în închisoare. Totuși, ajutorul primit de la Domnul a fost și indirect, nu doar direct. El n-a refuzat să folosească diferite mijloace. Nici noi nu trebuie să le disprețuim. Cînd duhul ne este însingurat, avem nevoie de prieteni. Cînd ne e frig, avem nevoie de haine; cînd mintea ne e plictisită, avem nevoie de cărți. A admite acest lucru nu e nespirtual; e omenesc. Acestea sînt nevoile firești ale ființelor umane muritoare. „Omul, spune episcopul Moule, nu e nici un moment denaturat de har.“³ De aceea, nu trebuie să ne tăgăduim umanitatea sau fragilitatea sau să pretindem că sîntem făcuți din altceva decît țărînă.

Bineînțeles, unii creștini din zilele noastre disprețuiesc orice studiere temeinică a Sfintelor Scripturi, afirmînd că ei n-ar resimți nicicînd nevoia de-a citi, chiar în temniță fiind. Să-l lăsăm pe Calvin să le dea replica. „Mai mult încă, acest pasaj respinge nesăbuiința acestor fanatici care disprețuiesc cartea și

¹ Hanson, p. 102.

² Lock, p. 118.

³ Moule, p. 152.

condamnă lectura, lăudîndu-se în schimb cu starea lor de *enthusiasmous*, cu inspirațiile divine primite doar de ei. Trebuie să remarcăm însă că acest pasaj recomandă tuturor oamenilor evlavioși studiul necurmat, studiu din care pot trage mari foloase spirituale.“¹

Cîțiva comentatori evidențiază paralela izbitoare dintre întemnițarea lui Pavel la Roma și cea a lui William Tyndale în Belgia, cincisprezece veacuri mai tîrziu. Redăm mai jos portretul pe care Handley Moule i-l face lui Tyndale și un citat din scrisoarea acestuia:

În 1535, întemnițat de prigonitorul său la Vilvorde, în Belgia, i-a scris, nu cu mult timp înainte de cumplitul său martiriu, o scrisoare în latinește Marchizului de Bergen, Guvernatorul castelului: «Vă conjur, înălțimea-voastră, aceasta prin Domnul Isus, ca, dacă va trebui să rămîn aici peste iarnă, să-l rugați pe domnul comisar să fie amabil și să-mi trimită din lucrurile mele pe care le are spre păstrare, o pălărie mai călduroasă, căci din pricina frigului, am dureri mari de cap. De asemenea, și o mantie mai călduroasă, căci cea pe care o port e foarte subțire. Are și o cămașă de lînă de-a mea, dacă va binevoi să mi-o trimită. Dar mai presus de toate, am nevoie de Biblia mea în ebraică, de Gramatică și de Vocabular, pentru a mă îndeletnici cu studiul»².

b. A fost atacat de Alexandru căldărarul (v. 14, 15)

Al doilea factor care a contribuit la înrăutățirea stării lui Pavel a fost ostilitatea față de el și de mesajul său din partea unui om numit Alexandru. Știm că era „căldărar“, lucrător în bronz, căci așa îl descrie Pavel, dar nu-i cunoaștem identitatea. Este foarte puțin probabil să fie una și aceeași persoană cu

¹ Calvin, p. 341.

² Moule, p. 158-159.

Alexandru ereticul (1 Tm. 1:20) sau cu Alexandru oratorul (Fp. 19:33), deoarece numele acesta era obișnuit pe vremea aceea. Cu atât mai puțin cunoaștem în ce consta „marele rău” pe care acesta i l-a făcut apostolului. A. T. Hanson arată că, tradusă literal, expresia este că Alexandru „a spus altora multe informații rele împotriva mea” și că „termenul obișnuit pentru a denumi un informator este asociat cu acest verb”¹. Așadar, unii comentatori opinează că Alexandru a fost informatorul ce-a provocat a doua arestare a lui Pavel. Dacă acel eveniment a avut loc la Troa, devine clar de ce Timotei, care, în călătoria sa spre Roma, urma să treacă prin Troa (v. 13), este avertizat: „păzește-te și tu de el”. Dar Alexandru n-a fost doar informator, ci a fost și „cu totul împotriva cuvintelor noastre”. Să fim pe deplin încredințați că doar grija apostolului pentru adevărul mesajului său, și nicidecum vreo pică personală sau dorință de răzbunare, îl face să-și exprime astfel convingerea (în conformitate cu cele mai acurate manuscrise, este o afirmație, nu o dorință sau rugă): „Domnul îi va răsplăti pentru faptele lui”.

c. Nu a fost susținut la prima sa apărare (v. 16-18)

Unii comentatori cred că „întiul răspuns de apărare” al lui Pavel se referă la prima sa întemnițare și că propovăduirea Cuvîntului la neamuri (menționată în următorul verset) se datorează eliberării sale din închisoare². Dar contextul pare să facă aluzie la un eveniment mai apropiat în timp. Astfel, mulți comentatori înțeleg că *întiul răspuns de apărare* a fost, de fapt,

¹ Hanson, p. 102.

² De ex., Eusebius II.22.1-8.

prima audiere sau *prima actio* a cazului său, „cercetarea preliminară dinaintea procesului oficial”¹.

Legea romană i-ar fi permis să aibă un avocat și să-și cheme martori. Dar, așa cum afirmă Alfred Plummer, „printre creștinii din Roma n-a fost nici unul care să-i stea alături la judecată, mărturisind în favoarea lui sau sfătuindu-l ce să facă, ori sprijinindu-l moral și arătându-i simpatie”². „La întiul meu răspuns de apărare, nimeni n-a fost cu mine, ci toți m-au părăsit”. Dar, dacă cineva este acuzat și are nevoie de ajutor, acesta este momentul. Nu cunoaștem ce fel de acuzații i-au fost aduse, dar știm, în schimb, de la Tacitus, Plinius și alți scriitori contemporani cu aceștia ce fel de învinuiri li se aduceau creștinilor. Erau bănuți de comiterea unor crime odioase împotriva statului și a societății civilizate. Erau învinuți de „ateism” (deoarece se fereau de idolatrie și de cultul împăratului), de canibalism (fiindcă spuneau că mănincă din trupul lui Hristos) și chiar de o „ură generală față de oameni” (din cauza presupusei lor lipse de loialitate față de Cezar, dar poate și pentru că renunțaseră la plăcerea păcatelor atât de prețuite atunci). Poate că unele din aceste acuzații i-au fost aduse și lui Pavel. Oricare ar fi învinuirile ce i se aduceau, n-a avut pe nimeni alături să-l apere, în afară de sine. Indiferent dacă prietenii săi creștini n-au putut sau n-au vrut să-l sprijine, apostolul a fost singur și lipsit de ajutorul celorlalți.

Păstrînd proporțiile, am putea spune că acest moment a fost Ghetsimani-ul lui Pavel. Bineînțeles că agonia sa a fost diferită de cea a lui Hristos. Totuși, asemenea Stăpînului său, a trebuit să-și înfrunte de unu singur calvarul, căci în cele mai grele momente a spus: „toți m-au părăsit”, tot așa cum stă scris

¹ Guthrie, p. 175.

² Plummer, p. 420.

și despre Hristos: „toți ucenicii L-au părăsit și au fugit“ (Mc. 14:50). Lock merge chiar mai departe și, notînd nouă similități verbale între Psalmul 22 și versetele 10 și 16-18 ale acestui capitol, se întreabă: „oare și-o fi spus Sf. Pavel, asemeni Stăpînului său, acest psalm în ceasul trădării sale?“¹. Desigur, tot ca și Stăpînul său, s-a rugat ca „să nu se țină în socoteală“ păcatul lor. Nu este necesar să demonstrăm că există o discrepanță între această rugămintă și afirmația despre Alexandru făcută anterior. Cazurile erau complet diferite, deoarece Alexandru vorbise împotriva Evangheliei din răutate, premeditat, în timp ce prietenii lui Pavel din Roma n-au reușit să-i vorbească deloc, tăcerea lor datorîndu-se fricii, nu răutății.

Cu toate acestea, și iarăși asemeni Domnului său, Pavel a știut că *nu* era singur. Anticipînd trădarea ucenicilor, Isus a spus: „Iată că vine ceasul, și a și venit, cînd veți fi risipiți fiecare la ale lui; și pe Mine Mă veți lăsa singur; dar nu sînt singur, căci Tatăl este cu Mine“ (In. 16:32). În mod similar, Pavel a putut spune că, deși „toți m-au părăsit“ (v. 16), totuși „Domnul a stat lîngă mine și m-a întărit“ (v. 17). Prezența lui Hristos alături de Pavel și puterea lăuntrică (verbul este *endynamoō*, ca și în 2:1 și Fl. 4:13) pe care i-a dăruit-o l-au întărit pentru a putea predica Evanghelia tuturor neamurilor ce erau de față și pentru a fi izbăvit (temporar, cel puțin) „din gura leului“.

Se speculează mult cu privire la identitatea acestui „leu“. Putem fi siguri că nu e vorba de leii din amfiteatrul roman, căci în calitate sa de cetățean roman Pavel nu putea sfîrși astfel. Comentatorii greci timpurii credeau că Pavel se referea în mod

¹ Lock, p. 116.

indirect la Nero „din cauza firii sale crude“¹ iar A. T. Hanson arată că, potrivit lui Iosif Flaviu, știrea despre moartea împăratului Tiberiu, în anul 37 d.Hr., „i-a fost transmisă lui Irod Agripa în forma criptică: «leul a murit»“². Alte presupuneri sînt că leul este Satana (ca în 1 Pt. 5:8), sau procurorul lui Pavel la proces, sau moartea, ori, și mai generalizat, marele pericol în care l-au adus dușmanii săi (ca în Ps. 22:21; 35:17). Oricum ar fi, Pavel scapă din acest incident ca un Daniel al Noului Testament, ocrotit de Însuși Domnul care a închis gura leului. Apostolul continuă pe un ton plin de încredere că și pe viitor „Domnul mă va izbăvi“; nu de moarte (căci e pregătit să moară, v. 6), ci „de orice rău“ care nu este după voința lui Dumnezeu. De asemenea, „mă va mîntui ca să intru în Împărăția lui cerească“, chiar dacă Nero mă poate expedia rapid din împărăția pămîntească.

Sîntem în măsură acum să apreciem ce ilustrare grandioasă îi oferă apostolul lui Timotei pentru sarcina sa „de-a propovădui Cuvîntul“. Pavel este aproape de judecată. E părăsit de prieteni (care l-au abandonat la nevoie sau n-au fost în stare să-l ajute), urît de dușmani și neajutat la proces de nici un avocat sau martor. Este complet singur. Crede oare că va putea face ceva care să-l ajute? Va fi nevoit să se apere singur și să-și pledeze cauza? Poate că a răspuns acuzațiilor ce i s-au adus, căci se referă la proces ca fiind „răspunsul de apărare“ (v. 16). Totuși, chiar și acum, aflat în mare pericol, chiar și cu posibilitatea sentinței de condamnare la moarte, grija sa cea mai mare este nu soarta sa, ci cauza lui Hristos, nu să fie propriul său martor, ci un martor al lui Hristos, nu de a-și pleda propria-i cauză, ci pe aceea a lui Isus Hristos.

¹ Eusebius, II.22.4.

² Hanson, p. 103.

Într-unul din cele mai înalte tribunale din Imperiu, înaintea judecătorilor și poate chiar înaintea împăratului însuși, fără îndoială înaintea unei mari mulțimi de oameni venite să asiste la judecată, Pavel „a propovăduit Cuvîntul“. Or, după cum spune chiar el: „Domnul a stat lângă mine și m-a întărit pentru ca propovăduirea să fie vestită pe deplin prin mine și s-o audă toate Neamurile“. Dacă a existat vreodată o predică spusă „ne la timp“, ei bine, aceasta a fost!

Mulțumirea sa vine din faptul că „a vestit pe deplin *kērygma*“, adică a folosit ocazia ivită pentru a expune Evanghelia în întregime, vestea bună despre Isus Hristos întrupat, răstignit, înviat, domnind acum și urmînd să vină din nou. Din această cauză, a putut pretinde el că „mi-am isprăvit alergarea“ (v. 7).

Alfred Plummer ne descrie scena, așa cum și-o imaginează el:

E foarte posibil ca acest eveniment, pe care Apostolul Neamurilor îl consideră actul ce-i desăvîrșește misiunea și lucrarea, să fi avut loc chiar în Forum... Dar, în orice caz, trebuie să se fi ținut într-o curte unde publicul a avut acces; și publicul roman din vremea aceea era cel mai reprezentativ din întreaga lume... În acea cetate reprezentativă pentru întreg Imperiul Roman și înaintea acelei audiențe alese, Pavel L-a predicat pe Hristos; și astfel s-a făcut cunoscut în cetatea imperială și înaintea tribunalului imperial, înaintea tuturor celor prezenți care au ascultat, iar acest lucru urma să fie cunoscut de întreaga lume civilizată: Apostolul lui Hristos a proclamat venirea Împărăției Lui.¹

Acesta trebuie să fie, așadar, modelul lui Timotei. În trecut, l-a urmat pe Pavel în ce privește doctrina, purtarea și

¹ Plummer, p. 425-426.

suferințele (3:10, 11); el trebuia să urmeze exemplul lui Pavel și în continuare. Cerîndu-i pe un ton atît de solemn lui Timotei să predice Cuvîntul și s-o facă fără întîrziere, Pavel însuși nu s-a sustras provocării formulate. Dimpotrivă, el și-a întărit însărcinarea nu doar prin descrierea venirii lui Hristos, a lumii contemporane și a morții sale iminente, ci și prin exemplul strălucitor pe care el însuși l-a dat în tribunalul imperial, într-un moment de mare pericol și profundă însingurare lăuntrică.

d. Concluzii

Principiul pe care se întemeiază întreaga epistolă de față este convingerea fundamentală a lui Pavel că Dumnezeu a vorbit prin profeții și apostolii Săi și că această unică revelație – „credința“, „Adevărul“, „Cuvîntul“, „Evanghelia“, „învățătura sănătoasă“ – a fost încredințată Bisericii ca fiind o comoară sfîntă sau un „teaur“.

Apostolul, care de-a lungul a trei decade de activitate neîntreruptă a transmis, cu multă credință, altora ceea ce primise el însuși, se află pe patul morții. Este chiar pe punctul de-a fi jertfit. Cu ochii minții poate că și zărește oțelul sabiei călăului sclipind în soare. De aceea, e mistuit de dorul nepotolit ca Timotei, tînărul și credinciosul său loctiitor, să-i calce cît mai repede pe urme, ca să ducă înainte lucrarea de unde s-a oprit el și să treacă altora ștafeta.

Pavel este pe deplin conștient de dificultățile misiunii, și externe și interne. Timotei însuși este lipsit de experiență, timorat și sfios. Împotrivirea lumii este puternică și subtilă. În spatele acestor lucruri stă diavolul, urmărind „să-i prindă pe oameni de vii“ și să-i țină robi; căci diavolul urăște Evanghelia și-și folosește toată puterea și viclenia pentru a-i împiedica înaintarea, fie prin denaturarea ei de către cei ce o predică, fie

prin înspăimântarea acestora și reducerea lor la tăcere, punându-le în față persecuții și batjocură, fie prin convingerea sădită în aceștia de-a trece dincolo de Evanghelie, la o fantezie de ultimă oră, sau silindu-i să se ocupe într-atît cu apărarea Evangheliei, încît să nu mai aibă timp s-o propovăduiască.

Astfel, știind valoarea tezaurului sacru încredințat lui, iminența martirajului său, slăbiciunea fizică a lui Timotei, opoziția lumii și viclenia lui Satana, Pavel îi dă în primire discipolului această împătrită responsabilitate privitoare la Evanghelie: s-o păzească (deoarece este o comoară inestimabilă), să sufere pentru ea (deoarece constituie piatra de poticnire a mîndriei umane), să-i rămînă credincios (fiindcă este Adevărul lui Dumnezeu) și s-o propovăduiască (fiindcă este Vestea Bună a mîntuirii).

Timotei a fost chemat să fie credincios în generația sa. Unde sînt cei ce vor fi credincioși în generația noastră? Avem nevoie de oameni ca și Timotei. Fără îndoială, reacția noastră va fi: „Și cine este deajuns pentru aceste lucruri?”. Dacă este așa, trebuie să luăm în considerare două scurte expresii din versetele finale ale epistolei, pe care le-am omis pînă acum.

Prima, în versetul 22: „Domnul Isus Hristos să fie cu duhul tău! Harul să fie cu voi!”. Acestea sînt ultimele cuvinte scrise și păstrate ale apostolului. Dacă pînă aici și-a dictat scrisoarea (poate lui Luca), pesemne că acum ia pana el însuși și scrie aceste cuvinte ca pe un autograf. „Domnul fie cu tine” (numărul singular), se roagă el, așa cum a fost cu mine în timpul procesului (v. 17). Și „harul [cuvîntul care constituie chintesenta teologiei pauline] să fie cu voi”. De data aceasta pronumele este la plural „voi”, ceea ce implică faptul că scrisoarea era, de fapt,

destinată unui auditoriu mai larg¹. Ea s-a adresat întregii Biserici. Iar acum ne este adresată nouă.

Apoi, în versetul 18 citim: „A Lui să fie slava în vecii vecilor! Amin”. Ar fi dificil de găsit un rezumat mai bun al vieții și năzuinței apostolului, altul decît aceste două propoziții. În primul rînd, a primit har de la Hristos; apoi, I-a dat toată slava lui Hristos. „Din harul Său; spre slava Sa”. În întreaga noastră viață și lucrare creștină, ar trebui să dorim doar această filosofie.

¹ Barrett, p. 125.